

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 134/2014-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. marca 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho predbežne prerokoval sťažnosť I. K., zastúpeného JAVOR – TOKÁR advokátska kancelária, s. r. o., Stará Vajnorská cesta 37, Bratislava, konajúca prostredníctvom konateľa a advokáta Mgr. Michala Tokára, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 32 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práv podľa čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 3 ods. 2, čl. 9 ods. 1 a 4 a čl. 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa uznesením Okresného súdu Žiar nad Hronom sp. zn. 8 P 387/2011 z 30. júla 2013 a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 13 CoP 83/2013 z 8. októbra 2013, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť I. K. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. novembra 2013 doručená sťažnosť I. K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného JAVOR – TOKÁR advokátska kancelária, s. r. o., Stará Vajnorská cesta 37, Bratislava, konajúca

prostredníctvom konateľa a advokáta Mgr. Michala Tokára, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky [ďalej len „ústava“ (v petite je síce uvedený čl. 41 ods. 3 ústavy, ale ide o zjavnú chybu v písaní, keďže v jej odôvodnení sťažovateľ cituje čl. 41 ods. 4 ústavy a vo vzťahu k tomuto ustanoveniu ústavy smeruje aj celá v sťažnosti obsiahnutá argumentácia, pozn.)] a čl. 32 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práv podľa čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 3 ods. 2, čl. 9 ods. 1 a 4 a čl. 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa uznesením Okresného súdu Žiar nad Hronom (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 8 P 387/2011 z 30. júla 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 13 CoP 83/2013 z 8. októbra 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že pod sp. zn. 8 P 387/2011 je pred okresným súdom vedené konanie o nariadenie náhradnej osobnej starostlivosti maloletému T. K. Okresný súd už predbežným opatrením sp. zn. 5 P 30/2012 z 1. marca 2012 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 14 CoP 41/2012 z 3. mája 2012 zveril maloleté dieťa do osobnej starostlivosti starých rodičov. Sťažovateľ (otec) sa domáhal nariadenia predbežného opatrenia, ktorým by okresný súd zrušil svoje uznesenie sp. zn. 5 P 30/2012 z 1. marca 2012 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 14 CoP 41/2012 z 3. mája 2012, a zároveň navrhoval nariadiť predbežné opatrenie, ktorým by okresný súd zveril maloletého syna do jeho osobnej starostlivosti až do právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Okresný súd uznesením sp. zn. 8 P 387/2011 z 30. júla 2013 oba návrhy sťažovateľa zamietol. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ v zákonnej lehote odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 13 CoP 83/2013 z 8. októbra 2013 tak, že odvolaním napadnuté rozhodnutie okresného súdu ako vecne správne potvrdil.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uvádza: *„... napadnuté uznesenia okresného a krajského súdu, hoc sú dočasnej povahy, priamo zasahujú do práv maloletého dieťaťa T. K., ako aj do práv sťažovateľa, otca I. K... toto porušenie práva dieťaťa a rodiča na*

rodičovskú výchovu a starostlivosť, bez ohľadu na konečné rozhodnutie vo veci samej, nie je možné napraviť.

Po prvé je potrebné poukázať, že maloletý T. K. nie je v osobnej starostlivosti rodiča a otec I. K. sa nemôže o maloletého syna T. K. osobne starať už 21 mesiacov, od kedy ho matka odovzdala do osobnej starostlivosti starých rodičov, pričom právoplatné konečné rozhodnutie vo veci veľmi pravdepodobne nebude vydané ani do konca kalendárneho roku 2013 a ani do dvoch rokov od odobratia maloletého T. zo starostlivosti rodičov.

Po druhé je treba uviesť, že hoci z pohľadu procesného ide pri napadnutých uzneseniach iba o rozhodnutia dočasnej povahy, z pohľadu skutkového, maloletý T. je na svete takmer 4 roky, pričom z týchto 4 rokov takmer dva roky svojho doterajšieho života prežil v odobratí z osobnej starostlivosti rodičov, hoci ide len o dočasné rozhodnutie predbežným opatrením.

Po tretie, prípadné konečné rozhodnutie vo veci nie je spôsobilé odstrániť alebo napraviť stav spôsobený predbežným opatrením. Ani prípadné zverenie maloletého do starostlivosti otca nenahradí to, že dva roky, popřípade i viac, nebol v starostlivosti rodiča. Oto viac, že práve jednotlivé časové obdobia v živote maloletého formujú jeho osobnosť aj do budúcnosti takým spôsobom, ktorý už v neskoršom veku života dieťaťa nie je možné nijakým spôsobom nahradiť. Inak povedané, ak sa dieťaťu v určitom veku niečoho nedostáva, nebuduje si určité väzby, city a pod., v neskoršom veku to už nie je možné dosiahnuť, hocako súd rozhodne vo veci samej.

Po štvrté, Európsky dohovor, Dohovor o právach dieťaťa, ani Ústava SR pojem starostlivosť o dieťa a vyňatie dieťaťa zo starostlivosti rodiča nechápu a ochranu týmto právam neposkytujú len z pohľadu konečného súdneho rozhodnutia, ale z pohľadu akéhokoľvek zásahu alebo opatrenia, ktoré fakticky znemožňuje rodičom starostlivosť a maloleté dieťa.“

Podľa názoru sťažovateľa „Odôvodnenie napadnutých uznesení vtom smere, že niet naliehavého dôvodu na zmenu úpravy pomerov založenej skôr vydaným predbežným opatrením, t. j. že nebol preukázaný negatívny dopad pobytu maloletého u starých rodičov, čo naďalej odôvodňuje jeho odňatie z rodičovskej starostlivosti je neakceptovateľný, v rozpore sústavou SR a medzinárodnými dohovormi, ktorými je SR viazaná... Nie je možné

argumentovať dočasným charakterom takéhoto zásahu, lebo takéto vyňatie z rodičovskej starostlivosti je potrebné v zásade vždy považovať za dočasné, a už vôbec nie, pokiaľ trvá niekoľko rokov.“.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej argumentuje, že „navrhovateľovi ako otcovi maloletého štát pri odovzdaní maloletého do starostlivosti tretích osôb nijako neupravil ani možnosť sa s maloletým stykať, či byť o ňom informovaný. Styk navrhovateľa s jeho maloletým synom je ponechaný na svojvôľu osôb, ktorým bol maloletý zverený.“.

Na základe skutočností uvedených v sťažnosti sa sťažovateľ domáha, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Okresný súd Žiar nad Hronom svojím rozhodnutím, uznesením č. k. 8 P/387/2011-158 z 30. 7. 2013 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 13 CoP/83/2013-185 z 8. 10. 2013, porušili základné právo sťažovateľa I. K... na rodičovskú výchovu a starostlivosť o dieťa podľa čl. 41 ods. 3 Ústavy SR a čl. 32 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd, právo na rešpektovanie rodinného života garantované čl. 8 ods. 1, ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj právo aby jeho maloleté dieťa nemohlo byť oddelené od svojich rodičov proti ich vôli garantované čl. 9 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, právo na zohľadnenie práv a povinností rodičov maloletého dieťaťa pri zabezpečovaní nevyhnutnej starostlivosti o dieťa garantované čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, právo na prvotnú rodičovskú zodpovednosť za výchovu a vývoj dieťaťa garantované čl. 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, právo na pravidelný osobný kontakt rodiča a dieťaťa, ktoré je oddelené od jedného alebo dvoch rodičov garantované čl. 9 ods. 4 Dohovoru o právach dieťaťa.

Uznesenie Okresného súdu Žiar nad Hronom č. k. 8 P/387/2011-158 z 30. 7. 2013 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 13 CoP/83/2013-185 sa zrušujú a vec vracia Okresnému súdu Žiar nad Hronom na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov konania.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a čl. 32 ods. 4 listiny, ako aj práv podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru a podľa čl. 3 ods. 2, čl. 9 ods. 1 a 4 a čl. 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením okresného súdu a napadnutým uznesením krajského súdu.

1. K namietanému porušeniu sťažovateľom označeného základného práva podľa ústavy a listiny a práv podľa dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením okresného súdu

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a predtým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, musí požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

V posudzovanom prípade mohol sťažovateľ namietat' porušenie svojho základného práva podľa ústavy a listiny, ako aj práv podľa dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením okresného súdu podaním odvolania (čo aj využil), o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu, a preto ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

2. K namietanému porušeniu sťažovateľom označeného základného práva podľa ústavy a listiny a práv podľa dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením krajského súdu

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a čl. 32 ods. 4 listiny, ako aj práv podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru a podľa čl. 3 ods. 2, čl. 9 ods. 1 a 4 a čl. 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa vo vzťahu k rozhodnutiu krajského súdu o opravnom prostriedku, ktorý smeroval proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa, ktorým bol zamietnutý jeho návrh na nariadenie predbežného opatrenia.

V nadväznosti na uvedenú skutočnosť ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci (napr. I. ÚS 214/09). Podľa právneho názoru ústavného súdu nemožno akceptovať, aby napĺňanie úsilia o spravodlivé súdne konanie príslušným všeobecným súdom nahradzoval ústavný súd svojím vstupovaním a ingerenciou do dosiaľ meritórne neskončených konaní. Ústavný súd môže urobiť zásah na ochranu ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sťažovateľov v zásade až vtedy, keď už ostatné orgány verejnej moci nie sú schopné protiústavný stav napraviť.

Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) sa preto spravidla nepovažuje za oprávneného zasahovať do rozhodnutí všeobecných súdov, ktorými nariaďujú predbežné opatrenia, a to nielen preto, že nie je opravnou inštanciou v rámci sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, že ide o také rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností účastníkov konania nezasahuje konečným spôsobom (IV. ÚS 82/09). Jedným zo základných predpokladov poskytnutia ústavnej ochrany je také porušenie ústavou garantovaných práv alebo slobôd, ktoré nie je napravitel'né alebo odstrániteľ'né činnosťou

všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku (m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06).

Z odôvodnenia sťažnosti možno vyvodit', že sťažovateľ pozná už citovanú judikatúru ústavného súdu, ale napriek tomu sa domáha ústavnej ochrany, argumentujúc tým, že *„napadnuté uznesenia okresného a krajského súdu, hoc sú dočasnej povahy, priamo zasahujú do práv maloletého dieťaťa T. K., ako aj do práv sťažovateľa, otca I. K., pričom... toto porušenie... bez ohľadu na konečné rozhodnutie vo veci samej nie je možné napraviť“*.

Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania sťažnosti preskúmal k nej priloženú dokumentáciu a na tomto základe konštatuje, že vo veci sťažovateľa neexistujú dostatočné argumenty na uplatnenie výnimky z citovanej ustálenej judikatúry ústavného súdu, a zastáva názor, že vo veci sťažovateľa konajúce všeobecné súdy majú v aktuálnom štádiu konania k dispozícii dostatok právnych prostriedkov na ochranu práv účastníkov tohto konania. Preto by bolo v rozpore s doterajšou rozhodovacou praxou a spochybnením princípu subsidiarity, z ktorého pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy stabilne vychádza, ak by do tohto konania na základe sťažnosti sťažovateľa ústavný súd vstupoval svojím meritórnym rozhodnutím. Uvedený záver zakladá dôvod na odmietnutie aj tejto časti sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti zároveň konštatuje, že existujú aj dôvody na jej odmietnutie ako zjavne neopodstatnenej. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde, v zmysle ktorého je viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti petitom, teda tou časťou sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí rozsah predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorého označil za porušovateľa svojich práv. Platí

to predovšetkým v situácii, keď je sťažovateľ zastúpený zvoleným advokátom (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, IV. ÚS 287/2011).

V nadväznosti na uvedené ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľ, zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, svojou sťažnosťou nenamieta porušenie žiadneho z ústavnoprocených princípov zakotvených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, hoci ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre opakovane uvádza, že absencia porušenia ústavnoprocených princípov zásadne vylučuje založenie sekundárnej zodpovednosti všeobecného súdu za porušenie práv hmotnoprávneho charakteru, ku ktorým možno nepochybne zaradiť sťažovateľom označené práva podľa ústavy, listiny, dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa (m. m. II. ÚS 201/04, IV. ÚS 184/05, IV. ÚS 189/07). Ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 301/07) zastáva názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocené princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj túto časť sťažnosti sťažovateľa pre nedostatok svojej právomoci, ako aj z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Po odmietnutí sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. marca 2014